

L'home del salt - Don DeLillo

Si s'ha de poder escriure poesia després d'Auschwitz, també ha de ser possible escriure novel·la després de l'11-S. Abans, però, potser cal dedicar-hi algun llibre. És el que fa Don DeLillo a *L'home del salt*, on l'atemptat contra les Torres Bessones no és només l'escenari dels fets sinó que funciona com una imatge polisèmica, a l'estil de les cartes del tarot.

Don DeLillo (Nova York, 1936) és autor d'una quinzena de novel·les, però no va deixar de ser un autor minoritari fins al 1997, quan va publicar *Underworld*. Actualment el podríem situar a mig camí entre l'autor de culte que comença a ser conegut per la població no especialitzada, i la celebritat que encara conserva el respecte de les èlites. Sap greu resumir el contingut de *L'home del salt* perquè significa fer malbé gran part del procés de composició: DeLillo organitza la novel·la de manera que el lector en descobreixi la trama de manera gradual, integrant els detalls a mesura que van apareixent. Mirarem de no desvelar-la massa. En essència, els protagonistes són Keith i Lianne, que han seguit tots els passos que condueixen de l' enamorament al divorci. L'11 de setembre, Keith, que treballa en una de les Torres Bessones, apareix ensangonat i empolegat al pis de la seva exdona. No és un retorn, sinó el símptoma de la transformació que acaba de començar. Després de la crisi personal i matrimonial, de la sensació de simulació i desdoblament, l'atemptat de l'11-S accelera sobtadament el procés de maduració de Keith: a partir d'ara es disposa a viure la vida amb responsabilitat, en comptes d' "arrabassar-la a grapats maldestres". Pel que fa a Lianne, accepta la presència de l'exmarit sense entusiasme, però també sense fer-hi escarafalls. Les relacions sentimentals del llibre són lleugeres, estables, vagament professionals.

La resta de personatges estan vinculats a aquesta antiga parella: d'una banda la mare de Lianne, i el seu amant europeu, Martin; de l'altra el company de Keith que mor en l'atemptat, i l'adversari en les partides de pòquer. L'atzar, però, fa entrar en escena la propietària de la cartera que Keith s'emporta de l'edifici quan està a punt d'esfondrar-se.

Una trama inconsútil però lleugera connecta aquests personatges i perfila les línies argumentals secundàries. En primer lloc, l'esvaniment de la memòria, "les pèrdues i les falles, les ombrívoles prefiguracions que de tant en tant afloren d'una ment que comença a apartar-se de la fricció adhesiva que fa possible que un individu sigui el que és": Lianne treballa com a voluntària en un grup de suport a malalts d'Alzheimer;

no és casual que anys enrere el seu pare es suïcidés perquè notava que començava a perdre de vista la realitat. En segon lloc, l'atzar, representat pel pòquer, però també per la línia arbitrària que separa els vius dels morts, els supervivents de les víctimes. En tercer lloc, els atemptats, personalitzats pels activistes islàmics que apareixen en diferents fases de la preparació, i per Martin, antic membre del grup alemany Kommune One, responsable d'accions violentes durant els anys de les Brigades Rosse i la RAF. Martin també serveix per introduir el tema de l'art, ja que n'és especialista i treballa com a marxant. El personatge més enigmàtic d'aquest àmbit és l'Home del Salt, un autor de *performances* que es penja en llocs elevats tot evocant 11-S: "Un exhibicionista despietat o bé un nou i valent cronista de l'Era del Terror". La memòria, l'atzar, els atemptats i l'art s'entrellacen al llarg de tota la novel·la.

DeLillo se serveix d'una fredor quirúrgica, detallada, antisentimental. En trobem una mostra en la descripció que posa en boca d'un tècnic sanitari en el moment que està extraient bocins de vidre de la cara de Keith: "Als llocs on tenen lloc els atemptats, als supervivents, a les persones de la vora que queden ferides, de vegades, mesos més tard, els surten uns bonys –no se m'acut un terme millor–, que són conseqüència de fragments petits, fragments diminuts del cos del suïcida. El suïcida queda fet miques, literalment queda trinxat a bocins i trossets, fragments de carn i os que surten disparats amb tanta força i velocitat que penetren i queden atrapats dins del cos de tothom qui és a l'abast de l'ona expansiva. Sembla mentida, oi? Una estudiant seu en un cafè. Mira l'atemptat. Mesos després, li troben unes boletes petites de carn, carn humana, que se li han clavats a la pell. En diuen metralla orgànica".

L'home del salt està dividit en tres parts, cadascuna encapçalada amb un nom propi: el primer és la deformació del nom del responsable dels atemptats, el segon és un nom que un personatge va abandonar anys enrere, el tercer és el nom real d'un artista conegut amb un altre, de nom. Heus aquí un tret propi de la narrativa de DeLillo: l'erosió de la realitat, simbolitzada per l'intercanvi dels antropònims. Els personatges s'observen a si mateixos, se senten escassament familiaritzats amb el que els ocorre, com actors d'una pel·lícula rodada amb poca convicció. Els diàlegs són lúcids, desapassionats, literaris: "Hi ha persones que tenen sort. Arriben a ser el que se suposa que són. A mi això no em va passar fins que vaig conèixer la teva mare. Un dia vam posar-nos a enraonar i mai més no es va aturar, aquesta conversa."

Després de l'atemptat, Keith es desplaça a Las Vegas i, durant uns quants dies, es tanca en un hotel per participar en un torneig professional de pòquer. Mentre hi és,

ignora si és de dia o de nit, si ha dinat o ha esmorzat, no segueix l'actualitat ni conversa, diluït en les combinacions de cartes, en salons interiors, menjant i bevent de manera maquinal. Un seu company de taula tarda dues setmanes a adonar-se que les cortines de l'habitació no es poden moure de manera manual, sinó que cal utilitzar un dispositiu. Dues setmanes doncs, sense obrir les cortines. Tant és: "A fora no hi havia res que li fes falta conèixer". Unes pàgines després, el lector topa amb una d'aquelles frases que es poden interpretar com la transposició literària d'un quadre no figuratiu: "S'estava convertint en l'aire que respirava. Es movia dins una allau de soroll i xerrameca que s'emmotllava a la seva forma."